

Agerdyrkningsberetning.

(Fra den sidste Halvdeel af December.)

Dette Efteraar har over hele Landet udmærket sig ved et saa mildt og tørt Veir, som man ikke i mange Aar mindes at have oplevet. Novembermaaned har været mildere end Octobermaaned ofte er, og omendstjondt Taage har været hyppig, har dog Regn i dette Efteraar været saa sjelden, at selv de lavere liggende Marker have været ganske tørre.

Dette i flerg Henseender eiendommelige Veir, har i høi Grad gjort sin Indflydelse gjeldende paa Agerdyrkningsforholdene; i mange Henseender have Følgerne været meget gunstige, men enkelte Ulemper have dog ogsaa været forbundne dermed.

De Landmænd, der først seent fik Vintersæden i Jorden havde iaar ingen Baasfeligheder at kjæmpe med; Jorden var vel endog ialmindelighed bedre at behandle i October end i September, navnlig i den første Halvdeel deraf, da de stærke Regnskyl i Slutningen af August og Begyndelsen af September havde opblødt Jorden meget. Der er derfor ikke heller iaar den store Forskjel imellem tidligsaaet og sildigsaaet Vintersæd, som sædvanligt; den sidste turde maaskee endog paa mange Steder have det bedste Udseende og liber mindre af Ufrugt, som ialmindelighed har taget stærk Overhaand i den tidligsaaede. Imidlertid stemme alle Beretninger overeens i at rose Vintersæden som usædvanlig lovende, det er Tilfældet baade med

Rug og Hvede og selv Rapsen har, forsaavidt den har undgaaet Jordlopperne, et kraftigt Udseende. Paa enkelte Steder har der viist sig Orm i Vintersæden, dog er den Skade de have forarsaget af ringe Betydning. Pletter ere sjældne, kun hift og her ere Planterne fortyndede.

Det gode Veir har i usædvanlig høi Grad understøttet Efteraarsarbejderne; Pløiningen er vel saa at sige overalt fuldbendt i god Tid, og Jorden har ialmindelighed været særdeles beqvem, saaledes at den er bragt i en Tilstand der giver det bedste Haab om, at Vaarsæden, naar Omstændighederne ellers ere gunstige, kan finde et vel forberedt Sædlee. Veiret har ogsaa bidraget til at en Mængde Extraarbejde: Grævning, Draining, Jordfjersel, Mergling, Opbrydning af Hebejord o. l. er udført; selv hos de mindre Eiendomsbesiddere har det iaar fundet Sted i en usædvanlig Grad, de høie Kornpriser have ogsaa bidraget til disse Arbeiders Fremme.

Da Rugen er slaaget feil paa de fleste Steder i Landet, og Hveden desuden i de frugtbare Egne mere og mere fortrænger Rugen fra Brakmarken, har det været Redaktionen magtpaaliggende, at søge Underretninger indhente, hvorvidt Rugbeholdningen i Landets forskjellige Egne ansees tilstrækkelig til Forsyning med Brødkorn til næste Høst. Resultatet af de forskjellige Beretninger har omtrent været dette: At Jylland og Sjælland vil have tilstrækkeligt til egen Forsyning, men ikke heller mere, Fyen og Slesvig vil kunne afgive et ikke ringe Overskud til Udførsel, medens derimod Volland, Falsler og Møen ville behøve Tilførsel. Da der desuden til Kjøbenhavn og flere andre Steder er indført megen Rug fra Udlandet, saa er der vist ikke mindste Grund til Frygt for Mangel paa Brødkorn. I et saa kornrigt Land som Danmark kan der jo desuden aldrig blive Tale om Mangel paa Fødekorn; thi vel er Rug hos os det meest afholdte Brødkorn, men i byre og knappe Aar ville de andre Kornsorter ogsaa finde Anvendelse. Paa mange Steder i det vestlige Jylland er det selv under almindelige Forhold brugeligt at blande 1 Td. Byg med 1 Td. Rug,

ja selv 1 Td. Byg med $\frac{1}{2}$ Td. Rug er ikke usædvanligt. I det nordlige Sjælland bruges hyppig at blande Ørter i Rugen. En Blanding af $\frac{2}{3}$ Rug og $\frac{1}{3}$ blakkede Ørter (som, naar de ere høstede godt og sidde i Huus, ikke behøve at tørres til Formaling) afgiver et meget nærende og velsmagende Brød. En Blanding af $\frac{1}{3}$ Rug, $\frac{1}{3}$ Smaahvede og $\frac{1}{3}$ blakkede Ørter malede sammen anbefales endog af en Landmand i det nordøstlige Sjælland, som givende et mere velsmagende Brød end af ublandet Rug; kun maa man passe at Deigen staaer i et varmt Bærelse medens den rastes; Deigen henstaaer i 9 Timer og behandles forøvrigt ganske som den af ublandet Rug.

Men skjøndt vi saaledes ikke nære den ringeste Frygt for Mangel paa Fødeforn, blive Tiderne dog altid meget trykkende for dem der sidde i trange Kaar og skulle kjøbe Føden. Vi finde det derfor meget priisværdigt, at Sognesorstanderskaberne næsten overalt i Landet have truffet Foranstaltninger til at forstærke Arbeidsklassen Rug til en efter Forholdene modereret Priis. Den bedste og billigste Maade at understøtte Arbeidsklassen paa er imidlertid: at skaffe den tilstrækkelig Beskæftigelse, og Culturen er virkelig langt fra saa fremstreden hos os, at det ikke skulde kunne skee paa en Maade, der bringer Landmanden Fordeel i Fremtiden. Vi kunde nævne flere af Landets dygtigste Landmænd, der følge dette Princip, og Erfaringen har tilstrækkeligen overbevist dem om dets velsignelsesrige Følger.

Øvæget har paa mange Steder gaaet ude indtil Slutningen af November, og Faarene endnu længere. Man har derved sparet endeel Foder, som i et saa fodertrangt Aar som dette har sin store Betydning; men Øvægets Foderstand kan naturligvis ikke være synderlig god, og hvor man har ladet Øvæget gaae saa længe ude, har man ogsaa maattet give Afkald paa større Udbytte af Mælkeværne. Faarene vare dog i god Stand og Sundhedstilstanden imellem alle Huusdyrene lader Intet tilbage at ønske.

Det gode Veir, der i saa høi Grad har begunstiget alt Markarbeide, har gjort at Tærstningen i det Hele har maattet hvile. Man kan derfor endnu ikke have nogen afgjort Mening om Udbyttet af de forskjellige Afgrøder, og vi ville derfor opsætte til næste Hefte at meddele de Gjennemsnitsfold der ere os opgivne. I det Hele antages det dog snarere at være under end over Forventningen, og de Fold, der ere os meddeelte, ere langt under hvad man tør ansee som et Middeludbytte, navnlig giælder det i høi Grad Winterjæden, i noget ringere Grad Vaarsjæden. I Slesvig og det nordvestlige Jylland har Høsten været god, og staaer over en Middelhøst, paa Fyen og Langeland har den omtrent nærmet sig denne, men i alle de andre Dele af Landet staaer den ikke lidet derunder. Halmen er overalt knap, men det viser sig nu at den er meget drøi, og da den næsten overalt er godt bjerget, bringes Dvæget let til at æde reent op; selv Hvedehalmen, som ellers kun bruges til Estrøelse, gaaer iaar ret godt med som Foder. Den Frygt, man tidligere nærede for Fodermangel svinder derfor mere og mere; det bedste Beviis derpaa er, at Dvægpriserne over hele Landet ere høie, saa at det ikke maa ansees nødvendig at formindste Besætningen, som man tidligere antog. Paa den anden Side er det imidlertid afgjort, at Landmændene ville have al Opmærksomhed nødig for at Foderet skal kunne slaae til, og en af Grundene, hvorfor Tærstningen hidtil kun har fundet Sted i ringe Grad er vel den, at Landmændene ikke ønske at tærste mere, end at Foderet efterhaanden kan gives Dvæget. Stort Udbytte af Køerne tør man ikke heller vente, da Høet overalt har været meget knapt og de høie Kornpriser ville indskrænke Sædfodring.

En nødvendig, men hyppig meget trykkende, Følge af det vedvarende tørre Veir er, at man mange Steder i Landet frygter for Vandmangel. Brøndene og de sædvanlige Vandingssteder ere udtørrede, og man maa hyppig drive Dvæget langt til Vands. Skulde derfor vedvarende Frost indtræde, ville Følgerne kunne blive farlige. Ogsaa klages almindeligt over

Mølletrang, Vindmøllerne have ikke kunnet arbejde paa Grund af det stille Veir, og Vandmøllerne have manglet Vand.

Da Beretningerne fra de forskjellige Dele af Landet ere temmelig eenslydende, kunne vi denne Gang fatte os kort.

Fra det nordlige Sjælland klages over, at det milde Efteraarsveir har fremkaldt en paafaldende Mængde Agerskaal, selv i velbehandlede Vintersædsmarker, der ere tidlig tilsaaede, og som vel nærmest hidrører fra, at Ufrugtshædet ikke er spiret mellem Brakmarkens forskjellige Pløininger paa Grund af Jordens Tørhed, og først kommen til Groening efter den i Saaetiden faldende Regn; forresten erindrer man ingensinde at have seet Vintersæden staae saa fortrinligt som i dette Efteraar.

I det mellemste og sydlige Sjælland ere Efteraarsarbejderne, som overalt i Landet, godt fremmede; som et enkelt Exempel ville vi kun anføre, at paa Gjeddesdal er siden Høsten drainet 70 Tdr. Land. Kun klages over, at Tørken paa lerede Jorder har vanskeliggjort Pløiningen, der har været meget anstrængende for Hestene. Paa enkelte Steder leed baade Sæd og Græs i sidste Sommer særdeles meget af Oldenborrelarven; Halmen af denne Sæd ædes imidlertid med Begjærlighed af Kvæget, og foretrakkes endog Halmen af den ikke angrebne Sæd, formodentlig fordi den er finere og tørret før Modenheden.

Paa Samsø tegner Rugen særdeles godt, medens der klages almindeligt over, at Hveden udtyndes af Orm; nogle dertil knyttede interessante Betragtninger saavelsom en Beretning om Kornudførselen i de senere Aar skulle vi meddele i næste Hefte.

Laaaland, Falster og Møen, der iaar havde en daarlig Vintersædshøst, og som selv under sædvanlige Forhold kan udføre lidt Rug, trænge iaar til Tilførsel, som ogsaa allerede har begyndt. Den nysaaede Vintersæd staaer særdeles godt, og navnlig meget eensformigt, da den ikke har kunnet lide af Tugtighed i Lavningerne. Frygten for Fodermangel er langt ringere nu end tidlig i Efteraaret.

Paa Fyen, Læsø og Langeland har vel den tidlige saaede Vintersæd været angreben af Orm, men uden at Skaden

har været af nogen Betydning; mere klager man fra enkelte Steder i det nordlige Fyen over Mangel. Forresten staaer Vintersæden godt, og Kreaturerne høie Priser tyder paa, at man ikke frygter Fodermangel. Leerjorden har paa mange Steder været vanskelig nok at brække paa Grund af dens Tørhed, men baade i Fyen og det sydlige Sjælland bliver det mere og mere almindeligt ikke at ombryde Grønjorden om Efteraaret, men derimod kjøre Gjødningsen derpaa om Vinteren i Frostveir, sprede den og nedpløje den tidlig om Foraaret; den saaledes behandlede Jord giver den største Brak.

Al vor Høstberetning vil man erindre, at Udfaldet af Høsten i **Benxhøst** var intet mindre end tilfredsstillende. Dengang saae man med grundet Frygt Vinteren indøde, og afstafte paa de fleste Steder endel af Besætningen, der imidlertid afstattes til gode Priser. Nu har Vægstelsen for Fodermangel tabt sig, da Kjerne og især Stude og Ungvæg har kunnet gaae meget længe inde; men Smørproduktionen vil navnlig i den første Halvdeel af Vinteren kun blive ringe.

I det **vestlige Sylland** hvor man ofte saaer meget seent er den nysaaede Vintersæds Udseende meget lovende, og har ikke lidt af Dør; selv Rapsen, der hyppig saaes paa opbrudt Hedejord, har et meget lovende Udseende. Opbrydning af raa Jord, Mergling, Engvanding o. l. er iaar paa Grund af det gunstige Efteraar drevet i langt større Udstrækning end Tilfældet har været i noget tidligere Aar. Man har det bedste Haab om, at Foderet vil strække til, naar kun ikke Foraaret udebliver al for længe.

I den nordlige Deel af det **østlige Sylland** navnlig i Aalborg og Randers Amt, hvor Høstens Udfald var saaa uheldigt, at dette Aar ansees som et af de ringeste Kornaar, der i lang Tid er indtruffen, klager man baade over Mangel paa Straa og Kjerne, i de tre sydligere Amt Aarhuus, Skanderborg og Veile, har Udfaldet været bedre og navnlig jo sydligere man kommer.

Vintersæden staaer overalt godt, men dog høres fra de nordlige Amter endeel Klager over Drm og Oldenborrelarver. Huntershveden, der overlevede den strænge Eftervinter, er iaar igjen saaet paa Voller; den staaer meget godt, bedre end den anden Hvede, men endstjendt den saaedes først (den 26. og 27. September) var den dog endnu ikke gaaet i Vinterleie ved Frostens Indtrædelse, som den senere saaede Hvede, og synes at burde saaes endnu tidligere. Det tørre Efteraar har begunstiget Drainingsarbejderne, Grev Frys har iaar paa sine Hovedgaarde drainet 200 Tdr. Land complet færdig.

I det nordlige og mellemste Slesvig, hvor Kornhøsten snarere var over end under et Middelbaar, har Straamængden dog kun været ringe, og for at spare paa Foderet har man ogsaa der ladet Dræget gaae temmelig længe ube, hvorved det er sat tilbage i Melken. Vintersæden staaer overalt meget lovende, og har næsten intet Sted lidt af Drm, kun fra det nordlige Slesvig klager man over, at enkelte tidligsaaede Marker lide af Rust, en Plage man i tidlige Aar har været meget udsat for, men som ikke før er bemærket om Efteraaaret. Rapsen tegner særdeles godt. I Mellemflesvig, hvor Drainingen gjør gode Fremstrid, er i dette Efteraar udført endeel Arbeide i den Retning.

En Beretning vi have erholdt fra Skaane stemmer temmelig overeens med de danske. Vintersæden staaer godt uden at der er væsentlig Forskjel mellem den tidligsaaede og sildigsaaede. Hveden vides intet Sted at have lidt af Drm medens Rugen hist og her er forthyndet deraf uden dog nogetsteds at være ødelagt. Efteraarsarbejderne ere ret godt fremmede, men da Græsningen til Arbeidsstuden var meget knap i dette Efteraar, vare de i Almindelighed i en daarlig Foderstand, hvorfor Blevningen gik langsom fra Haanden. Da Høsten i Skaane synes at være falden meget uheldig ud baade med Hensyn til Straa og Kjerne, holdtes Dræget meget længe ube, og Drægets Foderstand var derfor under den sædvanlige. Paa den Gaard, hvorfra Beretningen er kommen fodredes Dræget (180 Stykker) fra

Midten af September med Kaal, senere med Turnips og fra 1ste November erholdt Besætningen Værmen af 18 Tdr. Kartofler daglig; for at spare paa Foderet vare de imidlertid daglig ude 6 Timer og erholdt indtil den Tid kun 6 Pd. Halm daglig pr. Hoved. Der er i det Hele opfodret 5 Tdr. Land med Kaal og 1000 Tdr. Turnips. Ovæget er i en meget god Foderstand, og synes at have befundet sig vel ved Novembergræsningen i Forening med Turnips, Kaal og Værme, og omtrent 3 Ugers Halmforraad er derved sparet.
